

Identitatea culturală și patrimoniul digital: proiecte, rețele și portaluri

Irina Oberländer-Târnoveanu
CIMEC – Institutul de Memorie Culturală
irina@cimec.ro

Apărut în Cibinium 2001 – 2005. Identitate culturală și globalizare în secolul XX
– cercetare și reprezentare muzeală, Ed. ASTRA Museum, Sibiu, 2006, p. 41-48.

1. Globalizarea și identitatea culturală

Există o preocupare crescândă în lume legată de standardizarea și uniformizarea aduse de civilizația modernă. Economia globală, schimburile comerciale, circulația fără precedent de bunuri și persoane și mai ales circulația informației au făcut ca stilul de viață, gusturile și interesele culturale să fie împărtășite pe o scară mondială. Națiunile cele mai bogate sunt și cele mai influente. Identitatea locală, limbile mici și diversitatea culturală sunt amenințate. Noile tehnologii grăbesc răspândirea unor tipare, mode și obiceiuri.

Limba engleză a devenit noua lingua franca. Computerele americane și noile tehnologii informatice și de comunicare au consolidat poziția dominantă a limbii engleze. După cum scria David Crystal, autorul unor best-seller-uri pe teme lingvistice, o limbă nu devine internațională pentru că ar avea niște calități speciale, sau o mare literatură în trecut, sau pentru că este limba unei mari culturi sau religii, ci din rațiuni de putere economică și militară a poporului care o vorbește¹. Așa s-a întâmplat în toate perioadele istorice, pe arii geografice mai mult sau mai puțin extinse, cu franceza, germana, greaca sau araba. În același timp, se estimează că jumătate dintre cele peste 6800 de limbi cunoscute în prezent vor dispărea în următorii ani și, odată cu ele, un bagaj de valori și cunoștințe umane unice².

Pe de altă parte, globalizării i se opune un curent invers, cel al localizării și regionalizării. De la marile firme internaționale care își adaptează produsele gusturilor pieței locale și până la revigorarea unor limbi și culturi regionale ce păreau sortite dispariției, asistăm la o contrareacție care prețuiește identitatea locală, care consideră multilingvismul și multiculturalismul ca fiind de necesarul sentiment uman al apartenenței la o comunitate culturală specifică. Noile medii de comunicare, mai ales Internetul, mai ieftine și în același timp cu un enorm

¹ "A language does not become a global language because of its intrinsic structural properties, or because of the size of its vocabulary, or because it has been of a great literature in the past, or because it was once associated with a great culture or religion... A language becomes an international language for one chief reason: the political power of its people - especially their military power. The explanation is the same throughout history". (David Crystal, *English as a Global Language*, Cambridge 1997, p.7.)

² O statistică detaliată privind limbile în pericol este publicată pe situl web YourDictionary, (<http://www.yourdictionary.com>).

potențial de penetrare dincolo de granițe politice, administrative sau sociale, se dovedesc nu doar vectori ai transmiterii de informații pe scară globală, dar și instrumente mai capabile decât tiparul să transmită cultura unei comunități³.

Dezvoltarea Internetului în numai 10 ani a întrecut orice așteptări! Internetul a început ca o rețea de rețele de calculatoare care se pot interconecta cu ajutorul unor programe informatice și protocoale de comunicații. Există în prezent peste 17 milioane de situri web care pot fi accesate 24 de ore din 24, oriunde în lume. Acest spațiu virtual a devenit deopotrivă o bibliotecă digitală mondială și mediu important de informare, comunicare și învățare. Web-ul este și un loc de întâlnire și de manifestare pentru comunități virtuale care transcend granițele geografice. Se constituie comunități de limbă, de interese profesionale și culturale pentru care distanța geografică nu mai este semnificativă. Într-un articol recent, Dan Matei demonstrează rolul Internetului în a oferi informație despre și pentru grupuri extrem de restrânse, care nu s-ar putea întâlni fizic niciodată⁴.

Internetul dă o șansă enormă culturilor mici, comunităților lingvistice amenințate. După cum spunea Eugen Simion: "Ne place sau nu, lumea de azi este construită pe principiul vaselor comunicante...Aș fi, chiar, de părere că în locul *globalizării* să folosim termenul de *universalizare*. Este mai potrivit și lasă, am impresia, o șansă identității culturale,.... integrarea în circuitul valorilor universale⁵.

2. Patrimoniul cultural digital

Patrimoniul cultural transpus în format digital – pe scurt, patrimoniul digital – se referă atât la copii pe suport electronic al unor bunuri și produse culturale – versiuni digitale ale unor cărți tipărite, imagini de obiecte și documente cu existență fizică și altele - cât și la creații culturale realizate direct pe acest suport: expoziții virtuale, cărți electronice, arhive digitale de documente sau de imagini, arhive digitale video sau sonore, dicționare on-line, baze de date, reviste electronice, reconstituiri virtuale etc. Impactul lor este crescut prin colaborarea în rețele și portaluri tematice. Promovarea patrimoniului nostru cultural și a limbii române pe web este o prioritate pentru sectorul nostru cultural? Ar trebui să fie. Am să pornesc de la câteva exemple de resurse de patrimoniu românesc în format digital.

---

³ Lourdes Arizpe, *Cultural Heritage and Globalization, Values and Heritage Conservation*. Research Report, The Getty Conservation Institute, Los Angeles, 2000, p. 14.

⁴ Dan Matei, „Coada Lungă” și Internet-ul, în *Dilema Veche* nr. 106, 3 – 9 feb. 2006, <http://www.algoritma.ro/dilema/fw.htm?current=NumAnt1.htm>

⁵ Eugen Simion, Alocuțiunea inaugurală: Obligații naționale, satisfacții europene, în *Colocviul internațional: Patrimoniul cultural național. Strategia conservării - o strategie a integrării în circuitul valorilor europene*, București, 22-23 septembrie 2000, Univers enciclopedic, București, 2000.

2.1. Portaluri naționale. Situl web al patrimoniului cultural românesc: <http://www.cimec.ro>

Situl web al CIMEC este principala poartă electronică de acces la informații privind patrimoniul nostru cultural (fig. 1). Fiind și unul dintre primele situri web românești (inaugurat în luna mai 1996!), situl web realizat de CIMEC conține în prezent peste 16.000 de pagini web, 22 de baze de date on-line cu sute de mii de înregistrări, peste 65.000 de imagini, acoperind din punct de vedere tematic toate domeniile de patrimoniu mobil și imobil, arte interpretative și evenimente culturale. Dezvoltarea unui sit web atât de bogat a fost o urmare firească a faptului că CIMEC deține cele mai importante date de patrimoniu în format digital, adunate de-a lungul a peste 25 de ani prin colaborare cu muzeele, bibliotecile, teatrele, deținătorii de bunuri și arhive de patrimoniu, cu administrația culturală și asociațiile profesionale. Dacă la început datele erau destinate cu precădere administrației culturale și specialiștilor, noile medii de comunicare și publicare permit deschiderea către public a resurselor informaționale, în spiritul societății bazate pe cunoaștere și a întoarcerii către cetățean a rezultatelor fondurilor de informații realizate cu bani publici.

Este un sit multidomenial (muzee, monumente, arheologie, istorie, etnografie, numismatică, carte veche, artele spectacolului) și multilingv. Situl poate fi consultat în limba română (ortografiată corect, cu diacritice!) și engleză, dar oferă pagini și în alte limbi, cum ar fi franceză sau maghiară. Este integrat în importante rețele de date și portaluri internaționale: Virtual Library Museum Pages (VLmp), Archaeological Resource Guide of Europe (ARGE),

Rețeaua de arhive digitale de arheologie ARENA etc. Numărul de vizitatori a crescut constant: în 2005 situl a fost vizitat de peste 1,3 milioane de ori, de către 200.000 de vizitatori unici, ceea ce este remarcabil pentru un sit cultural.

Informațiile sunt prezentate prin instrumente diverse: baze de date, cărți electronice, expoziții virtuale, portaluri. Din păcate, la audiența de care se bucură și complexitatea întreținerii unei resurse digitale de o asemenea dimensiune, situl CIMEC nu dispune de o finanțare constantă și de o echipă redacțională permanentă, nu are o rețea de corespondenți în țară și de aici dificultatea actualizării datelor. Între minusuri am putea menționa că situl nu este suficient de interactiv, nu oferă destule posibilități pentru ca vizitatorii să se exprime. Se adresează mai ales instituțiilor de specialitate, administrației și cunoscătorilor. Nu are încă pagini educaționale speciale pentru profesori și elevi, iar pentru diferite grupuri de public larg conținutul poate părea dificil din cauza limbajului științific și a jargonului de strictă specialitate. Situl web al CIMEC este totuși un proiect cultural care a făcut și face imense servicii promovării patrimoniului cultural românesc în lume, utilizând tehnologiile de comunicare moderne.

2.2. Cataloge on-line. Tezaurul patrimoniului cultural național mobil

Între resursele digitale publicate recent pe situl CIMEC (în iulie 2005) se numără și Tezaurul patrimoniului cultural național mobil. Dintr-o arhivă de dosare de bunuri culturale clasate în patrimoniul cultural național, destinată dulapurilor bine încuiate, pe care institutul nostru are obligația prin lege să le păstreze, CIMEC a reușit, cu sprijinul financiar al Ministerului Culturii și Cultelor, să facă o resursă digitală de interes public, accesibilă on-line⁶. Fiind vorba de un catalog voluminos, care avea la sfârșitul anului 2005 peste 5.600 de bunuri și care va crește continuu, singura modalitate de publicare a fost aceea a unei baze de date on-line, ilustrată, cu facilități de căutare și selecție pe domeniu de patrimoniu, deținător, autor, tip de obiect și altele (fig. 2).

Definiție	Muzeul Național al Satului "Dimitrie Gusti"
Ză. Inventar	39709
Clasificarea	Români
Material	lemn; culerit tempera
Tehnica	tăiat; cioplit; fasonat; pictat cu pensula
Dimensiuni	Gr:4,5 cm
Datare	1773
Fișă istorică de	Iuriedea Gabriel
Codul de clasificare	2357 / 02.08-2004

Descriere
Câmpul pictura se împarte în două: ocrul roșcat de la bază până la brâu stântului, simbolizând pământul și parte superioară, până deasupra capului - albastru-gri, simbolizând cerul. Stântul stă în picioare, capul este încununat de o ureolă de lumină. Vestimintele se compun din: o cămașă (silhar) de culoare albastră, lungă până în pământ, peste aceasta stămă epitrachinul de culoare galbenă cu motive geometrice concentrice; în partea dreaptă stămă baderia care simbolizează sabia Sf. Duș. Peste aceasta are o mantie (felonul), la peste felon omoforul, simbolul arhieriei care este decorat cu câte o cruce stilizată pe umeri și piept. Mâna stângă este acoperită de felon, cu ea ținând o carte care simbolizează Evanghelia. Carte are pe ea motive geometrice caotate - romburi. În partea superioară apar Iisus și Maria Domnului, care stau pe aripi de foc (de heruvimi). Cromatica: ocrul, galben, albastru-gri, roșu, negru, verde-închis.

Inventar - ultima actualizare, 24 Ianuarie 2006
Copyright Institutul de Memorie Culturală și Muzeu "București" - 2005

Vizitatorul poate explora ore întregi descrierile de bunuri culturale valoroase din diverse domenii de patrimoniu, se lecta informația pe diverse criterii, mări imaginile color oferite, toate acestea oferindu-i deopotrivă prilej de instruire dar și de delectare (fig. 3). Fiecare fișă poartă numele celui care a întocmit-o. Baza de bunuri clasate on-line este un exemplu de punere în valoare la nivel național a unui fond de informații de patrimoniu realizat prin contribuția unui mare număr de muzee și de experți.

⁶ Inventarul Tezaurului patrimoniului cultural național, <http://www.cimec.ro/scripts/PCN/Clasate/Clasate.asp>

2.3. Muzele virtuale. Muzeul virtual al monumentelor etnografice din muzeele în aer liber din România

Un exemplu asemănător, de patrimoniu pus în valoare pe suport digital prin colaborarea instituțiilor de specialitate și a celor care lucrează în acestea, este „Muzeul virtual al monumentelor etnografice din muzeele în aer liber din România”⁷ (fig. 4), proiect realizat de-a lungul a mai mulți ani (1999 - 2003), de către CIMEC și Asociația Muzeelor în Aer Liber din România, care reprezintă peste 18 muzee și secții muzeale cu acest profil.

Unele dintre acestea beneficiază de ghiduri și cataloage la zi, dar multe nu aveau cataloage actualizate, iar altele nu aveau o documentație completă. Pentru prima dată am reușit să realizăm un catalog colectiv al construcțiilor, ansamblurilor gospodărești și instalațiilor tehnice păstrate în muzeele în aer liber din țară, peste

1.450. Au fost întocmite fișe după un model unic, stabilit de către specialiști și aprobat de asociație. CIMEC a realizat baza de date și a prelucrat fișele și imaginile primite (fig. 5). Ele au fost adunate într-un adevărat muzeu virtual, care are în spate o bază de date on-line ilustrată, cu posibilități de căutare pe diferite criterii: muzeu, etnie, zonă etnografică, tip de construcție, județ și altele. Peste 1000 de imagini ajută vizitatorul să-și facă o idee despre

monumentele de arhitectură și tehnică tradițională aflate în muzee din toată țara și să-i trezească dorința de a le vedea la fața locului. Este o importantă resursă digitală românească, realizată printr-un efort colectiv și făcută accesibilă publicului larg de pretutindeni prin tehnologiile moderne de comunicare.

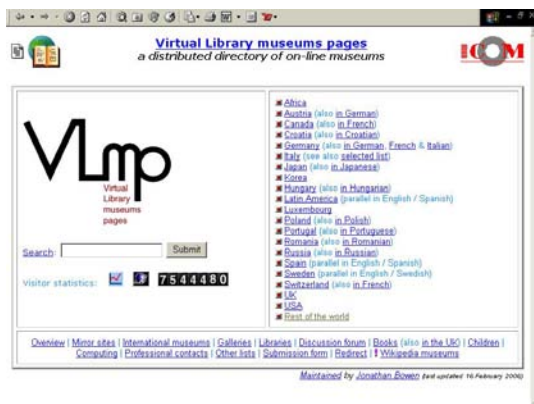
2.4. Portaluri tematice internaționale. Biblioteca Virtuală - Pagini de muze și ARENA

Patrimoniul digital capătă o capacitate de diseminare mai mare dacă este integrat în portaluri tematice, un fel de indexuri de adrese de situri și de pagini web care conduc vizitatorul către resurse digitale de pe Internet pe care altfel le-

⁷ Muzeul virtual al monumentelor etnografice din muzeele în aer liber din România, <http://www.cimec.ro/Etnografie/aer/aeretn.htm>

ar găsi mai greu. În plus, portalurile aflate sub patronajul unor organizații sau instituții de prestigiu sunt o garanție de autoritate privind seriozitatea, corectitudinea și valoarea informației prezentate. Mulți utilizatori de Internet caută resurse care beneficiază de un gir de autoritate, selectate, ordonate și prezentate într-un mod sistematic. Dacă ești reprezentat într-un astfel de portal, ai o mare șansă de a fi mai „vizibil”, de a beneficia de reclamă gratuită și de a atrage public vizitator.

Amatorii de muzee care vor intra pe cea mai importantă portal web de profil, Biblioteca virtuală pentru pagini web de muzee (Virtual Library Museum Pages, pe scurt VLmp)⁸, inițiat de profesorul britanic Jonathan Bowen și aflat sub patronajul Consiliului Internațional al Muzeelor (ICOM), vor descoperi chiar pe pagina de primire nu mele României, printre primele țări care își administrează propria secțiune a sitului, cuprinzând adresele de pagini web de muzee din România⁹ (fig. 6).

Portal global al muzeelor pe web sub egida ICOM a fost vizitat de peste 7,5 milioane de vizitatori. CIMEC, membru instituțional al ICOM, s-a numărat între primele cinci organizații din lume care a preluat administrarea portalului național. Acest serviciu este asigurat de CIMEC încă din 1997. Fie că vizitatorii vin la portalul VLMP pentru a căuta informații despre muzee din România – în scopuri turistice, de a stabili contacte profesionale sau doar de

informare – fie nu au nici un astfel de gând și numele țării le stârnește curiozitatea de a vedea ce muzee sunt în țara noastră – prezența într-un astfel de portal este benefică.

Muzeele de faimă mondială, precum Louvre sau British Museum, vizitate de milioane de persoane anual, vor fi găsite cu ușurință și pe Internet. Nu același lucru se poate spune despre muzeele care nu sunt vedete mondiale. Pentru acestea, prezența într-un portal specializat care atrage sute de mii de vizitatori anual este extrem de importantă. Inițial am constatat că VLMP nu conținea nici o referință la muzee din România. Am început colaborarea cu VLMP trimițând administratorilor sitului adresele siturilor web ale unor muzee din România, pentru a umple acest gol. După o vreme, când ni s-a propus să gestionăm noi direct pagina pentru muzeele din România, am acceptat fără ezitare, deși ne luam o sarcină dificilă, aceea de a identifica, verifica și întreține pe termen lung secțiunea de portal națională, de a asigura versiuni în română și engleză, de a ține informația la zi. Pentru noi este o satisfacție deosebită că putem face acest serviciu muzeelor românești, că numărul de situri web de muzee românești a crescut de la câteva, la peste 100.

⁸ VLmp, <http://icom.museum/vlmp/>

⁹ VLMP Romania, <http://www.cimec.ro/Muzee/VLMP/DEFAULTR.HTM>

Un alt exemplu de portal tematic este cel realizat prin intr-un proiect european în care CIMEC a participat între 2001 și 2004, în cadrul programului Cultura 2000: „ARENA: Rețeaua europeană de arhive arheologice digitale”¹⁰. Proiectul a fost coordonat de Archaeology Data Service, Universitatea York (Marea Britanie) și a reunit organizații din cele șase țări participante: Marea Britanie, Danemarca, Islanda, Norvegia, Polonia și România. Portalul pune în valoare informații arheologice actuale și istorice digitizate privind patrimoniul

arheologic comun al Europei, realizând punți de comunicare indiferent de granițe sau de limbi. Portalul ARENA beneficiază de interfețe în cele șase limbi ale țărilor participante, de indici de selecție cronologici, geografici și pe categorii de situri și monumente arheologice și de un standard comun de descriere a resurselor, ceea ce înlesnește vizitatorului explorarea virtuală de-a lungul și de-a latul Europei (fig. 7).

Numeroase altele proiecte europene stimulează cooperarea transeuropeană în domeniul patrimoniului digital.

3. Spațiul cultural digital european

Digitizarea patrimoniului cultural este o prioritate în Uniunea Europeană. Crearea Bibliotecii Digitale Europene a fost aprobată în unanimitate la reuniunea miniștrilor din țările membre (noiembrie 2005), cu scopul de promovare a identității europene pe Internet, prin contribuția fiecărei țări. Ce va fi Biblioteca Digitală Europeană? Nu doar texte, documente sau cărți electronice, dar și obiecte de muzeu, situri și monumente, fotografiile, filme, muzică, înregistrări audio etc. Într-un cuvânt, toată creația spirituală și materială, din toate domeniile, tangibilă și intangibilă, digitizată și accesibilă on-line. La această varietate de resurse digitale se adaugă un efort de redactare, interpretare, instrumente de căutare și diseminare pentru diferite grupuri de public.

Planul de Acțiune al Uniunii Europene eEurope 2002, adoptat în iunie 2000, includea printre obiective și pe acela de a stimula sporirea conținutului de informație de origine europeană în rețele globale, pentru a exploata pe deplin oportunitățile create de tehnologiile digitale (și de a ajunge din urmă America, dar aceasta nu se spune explicit într-un document oficial...) Încă din aprilie 2001, un grup de experți și reprezentanți întruniți la Lund, în Suedia, au elaborat principiile de punere în aplicare ale acestui obiectiv¹¹. Între principiile de la Lund se susține că informația culturală și științifică digitală trebuie să ofere imaginea unui patrimoniu cultural european comun accesibil și durabil, prin publicarea de resurse digitale bogate și variate: obiecte muzeale, înregistrări de interes public, situri arheologice, arhive audio-vizuale, hărți, manuscrise și documente istorice.

¹⁰ ARENA Homepage, <http://ads.ahds.ac.uk/arena/>

¹¹ http://www.cordis.lu/ist/ka3/digicult/lund_p_browse.htm

Sub președenția Marii Britanii, pe 16 noiembrie 2006 a fost lansat oficial un nou plan de dinamizare a digitizării patrimoniului european (Dynamic Action Plan) de către Ministrul britanic pentru Cultură David Lammy¹².

Pentru realizarea acestor obiective, țările membre ale Uniunii Europene alocă fonduri importante și își stabilesc planuri naționale de digitizare a patrimoniului. În digitizare sunt implicate biblioteci, muzee, arhive, organizații de patrimoniu, universități și instituții de cercetare. Dacă la nivel național fiecare țară este responsabilă pentru digitizarea propriului patrimoniu, la nivel european se urmărește dezvoltarea unor instrumente de lucru, standarde de date, ghiduri de bună practică, astfel încât eforturile să fie, pe cât posibil, armonizate. Programul european Minerva¹³, dedicat digitizării patrimoniului cultural și, mai recent, proiectul MICHAEL – Inventar multilingv al patrimoniului cultural în Europa¹⁴, care urmărește realizarea unor instrumente informatice de acces multilingv la resursele digitale de patrimoniu (în prima etapă pentru engleză, franceză și italiană) sunt exemple elocvente ale interesului prioritar pentru asigurarea accesului la patrimoniu în format digital.

La nivel european s-a constituit și Grupul Reprezentanților Naționali pentru coordonarea digitizării în Europa, în care țara noastră este invitată ca observator. La recenta reuniunea de la Bristol (noiembrie 2005), la care am participat, reprezentanții naționali au trecut în revistă rezultatele obținute și au stabilit cinci priorități pentru următoarea perioadă:

- accesul utilizatorilor și dezvoltarea conținut digital;
- dezvoltarea tehnologiilor;
- sustenabilitatea proiectelor de digitizare;
- conservarea fișierelor digitale în timp;
- monitorizarea progresului digitizării.

4. România și patrimoniul digital: ce facem noi?

În România nu există încă un program național de digitizare a patrimoniului cultural, digitizarea nefiind considerată printre prioritățile politicii culturale. A existat câteva proiecte importante de digitizare, cum a fost cel dedicat manuscriselor minuscule de la Biblioteca Academiei sau fondului de carte veche de la Biblioteca Bătyaneum din Alba Iulia (peste 70000 de pagini scanate, cu fonduri alocate de Ministerul Culturii și Cultelor dintr-un împrumut de la Banca Mondială). Inițiative publice sau private au pus pe Internet texte clasice de autori români, mai ales literatură. Un număr crescut de instituții de patrimoniu au

---

¹² Comunicatul de presă privind lansarea Planului Dinamic de Acțiune, http://www.culture.gov.uk/global/press_notices/archive_2005/dcms160_05.htm).

¹³ Minerva Programme. Digitising Content Together, <http://www.minervaeurope.org/>

¹⁴ MICHAEL – Multilingual Inventory of Cultural Heritage in Europe, <http://www.michael-culture.org/>

început să fie preocupate de prezența lor pe web. Dar un program sistematic nu există nici la nivel național, nici în planurile instituțiilor de patrimoniu.

Există, din păcate, o defazare între prioritățile și direcțiile de acțiune ale Uniunii Europene în acest domeniu și cele ale noastre:

- În timp ce digitizarea și accesul la cultură pe Internet sunt o prioritate în Europa, în România aceasta este o preocupare minoră, secundară (când nu lipsește cu totul).
- În timp ce toate țările, membre sau nemembre ale Uniunii Europene, discută despre dinamizarea programelor naționale de digitizare a patrimoniului cultural, pe care le au de mulți ani, România nu a ajuns în faza de a-și propune un astfel de program.
- În timp ce toată lumea discută despre creșterea conținutului cultural digital pus la dispoziție de fiecare țară pentru viitoarea Bibliotecă Digitală Europeană (înțeleasă în sensul cel mai larg, nu doar texte, documente sau cărți electronice, dar și obiecte de muzeu, situri și monumente, fotografii, filme, muzică, înregistrări audio etc.¹⁵), România nu are în acest moment mai nimic de pus pe raftul ei virtual și nici nu pare preocupată de faptul că este și riscă să rămână o pată albă în cultura europeană digitală. Doar cu manuscrisele digitizate de la Alba Iulia, câțiva scriitori clasici cu opere pe suport digital și manuscrisele lui Eminescu de la Academia Română sau resursele digitale on-line de pe situl web al CIMEC, inițiative meritorii dar izolate, suntem ca și inexistenți.
- În timp ce în țările europene toată lumea se preocupă de facilitarea accesului la cultura digitală, pentru toate grupurile de public, de la școlari la pensionari (facilitare fizică, prin acces la calculator și Internet dar mai ales facilitare intelectuală – de prezentare, interpretare, sprijin în învățare și delectare a diverselor grupuri de public), instituțiile românești de cultură sunt încă reticente și timide.

Neavând politici coerente în domeniu, cum să se mai pună pentru noi problema că în Europa se dezvoltă standarde de digitizare la care trebuie să ne aliniem (noi nu prea avem la ce să le aplicăm), se dezvoltă rețele digitale tematice în care trebuie să intrăm (noi cu ce?), se impun criteriile de calitate și de accesibilitate a siturilor web (majoritatea instituțiilor noastre culturale, cu câteva excepții notabile, nu au situri web sau sunt cu totul simbolice și neactualizate). De aceea, în reuniunile europene unde se discută astfel de probleme noi, românii, ne simțim ca veniți din altă lume (din păcate... Iar cei care nu se simt astfel mă tem că nu înțeleg despre ce este vorba și ce rămânere în urmă avem).

Participarea noastră la reuniunile oficiale dedicate digitizării nu este doar o formalitate. Prin aceasta ne luăm și niște obligații:

---

¹⁵ Despre acest subiect a se vedea și „European digital libraries : Frequently Asked Questions”, <http://europa.eu.int/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/05/347&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>

- Standarde de digitizare la care trebuie să ne raliem;
- Rețele digitale tematice în care trebuie să intrăm;
- Criterii de calitate și de accesibilitate a siturilor web pe care trebuie să le adoptăm;
- Prezervare în timp a resurselor digitale – standarde de arhivare digitală.

Desigur, există explicații pentru rămânerea noastră în urmă, în primul rând starea economică și precaritatea bugetelor culturii. Dar acestea nu scuză lipsa de viziune. Există încă o lipsă de înțelegere atât la nivelul administrației culturale, cât și la nivelul instituțiilor de patrimoniu asupra rolului digitizării. Dacă vrem să ne afirmăm identitatea națională și specificul cultural, digitizarea patrimoniului cultural este unul dintre instrumentele cele mai actuale și mai eficiente. Și nici măcar dintre cele mai scumpe. Digitizarea este benefică pentru instituții: înseamnă inventariere, documentare, cercetare, conservare, valorificare. Este o investiție pentru prezent și pentru viitor pe care nu ne putem permite să o amânăm.

Ce avem de făcut? Pentru a ne integra în politica europeană de digitizarea patrimoniului, ar trebui să ne propunem câteva sarcini urgente și majore, unele mai ușor de îndeplinit, altele mai dificile și pe termen lung:

- Instituirea de către Ministerul Culturii și Cultelor a unui Program național de digitizare a patrimoniului cultural și științific (cum sunt Programul național de restaurare și altele) pe termen lung, cu planuri anuale, cu buget, cu priorități, criterii de selecție a proiectelor, metodologii și standarde, cursuri de instruire etc. Acest program poate fi gestionat foarte bine de către CIMEC, instituția cu cea mai mare experiență în digitizarea patrimoniului cultural.
- Introducerea digitizării patrimoniului ca activitate obligatorie pentru toate instituțiile din subordinea MCC și ca recomandare imperativă pentru celelalte, cuprinsă în bugetul și planul anual de activitate, alături de activitățile tradiționale.
- Introducerea obligativității ca orice proiect cultural finanțat din bani publici să aibă un sit web de proiect și să publice rezultatele pe web, cu respectarea unor criterii de calitate și accesibilitate.
- Introducerea obligativității ca toate instituțiile publice de cultură să aibă sit web instituțional și să-l țină la zi – criteriu de performanță managerială pentru conducătorii acestora.
- Încurajarea utilizării colecțiilor muzeale și a altor resurse culturale digitale pentru programa școlară, prin concursuri de proiecte, organizarea unor cursuri de instruire atât pentru muzeografi cât și pentru profesori, colaborare cu MEC.

- Încurajarea accesului multilingv la resurse de patrimoniu românesc și promovarea limbii române pe Internet prin: încurajarea traducerii siturilor web culturale românești în limbi străine (mai ales engleză), colaborări pentru realizarea de interfețe în limba română la portaluri internaționale și alte resurse de interes cultural și educațional, traducerea siturilor web culturale românești în limbi ale minorităților.
- Traducerea în limba română a ghidurilor editate în cadrul proiectului Minerva (cca. 250 de pagini), tipărirea acestora și difuzarea gratuită la toate instituțiile culturale (biblioteci, muzee, arhive, DJCCPCN, instituții de spectacol, etc.), în paralel cu publicarea electronică și mediatizarea lor.

4. Concluzii

Digitizarea nu costă mai mult decât alte activități pe care le finanțăm în cultură, dar impactul ei este enorm și pe termen lung. Digitizarea este benefică pentru instituții și pentru patrimoniu, este un mijloc de conservare, protecție și de valorificare în interes public. Digitizarea resurselor noastre culturale trebuie să devină o prioritate. Este obligația fiecărei țări europene să-și finanțeze programele proprii de digitizare. Ne-am asumat aceste obligații în diverse foruri europene, trebuie să le transpunem și în practică. Acum.

Cultural Identity and Digital Heritage: Projects, Networks and Portals

Abstract

In the contemporary global world there is a growing concern among people and organisations regarding that standardisation and uniformity brought by modern civilisation. New technologies fasten the spread of patterns, fashion and habits. The most economically powerful nations are the most influential. Local identity, small languages and cultural diversity is menaced. The Internet started as a democratic network of communication only ten years ago and evolved beyond expectations. Today it is a world digital library, a strong medium of communication and learning, a place for virtual communities. Promoting our cultural heritage and language in digital format on the web is a way to contribute to cultural diversity and make our voice heard. Digital cultural heritage is the end result of research, documentation, selection, interpretation and processing. Digitisation is a priority in the European Union. It should be a priority for our cultural sector too. Virtual exhibitions, electronic books, on-line dictionaries, digital archives and other new products address to a wider audience. Their impact is increased by collaboration, networking and portals. Romania has not yet a national digitisation plan. I present some digitisation projects of the Institute for Cultural Memory and propose actions to increase the presence of Romanian cultural and scientific heritage on the web.